

Warmińsko – Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.
w Olsztynie
Uniwersytet Warszawski -
Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego

STRATEGIA ROZWOJU

GMINY ŚWIĄTKI

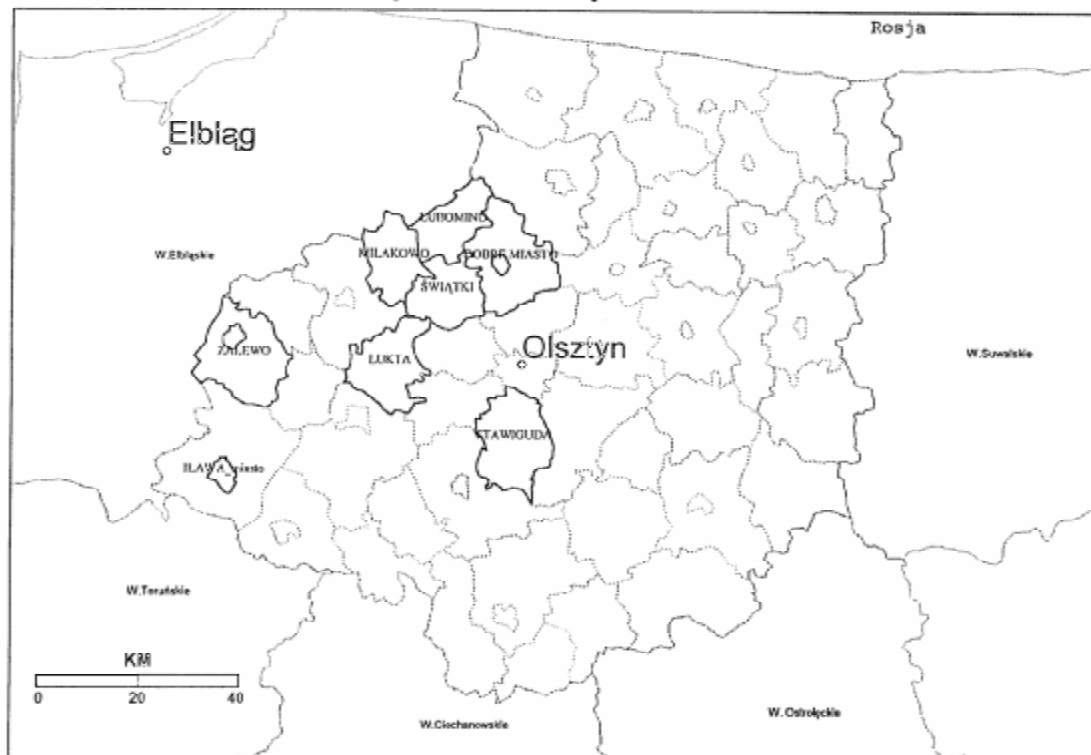
Konsultanci:

Grzegorz Gorzelak
Bohdan Jaluwiecki

uchwała Nr IX/54/98
Rady Gminy w Świątkach
z dnia 18 listopada 1998r.

Olsztyn, Warszawa 1998

Województwo Olsztyńskie

Gmina Świątki

SPIS TREŚCI

I. STRATEGIA ROZWOJU GMINY - ZAŁOŻENIA OGÓLNE	3
1. CZYM JEST STRATEGIA ROZWOJU GMINY	3
2. OPIS METODOLOGII OPRACOWANIA STRATEGII	4
2.1. Cele strategiczne.....	4
2.2. Czynniki endo- i egzogenne	5
2.3. Instytucje, infrastruktura	6
3. DIAGNOZA, PROGNOZA, SCENARIUSZE	6
4. ŚCIEŻKA DOJŚCIA - PROGRAMY	8
II. PODSTAWY ROZWOJU GMINY	10
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	10
1.1 Położenie gminy.....	12
1.2 Wielkość.....	13
1.3 Główne funkcje	14
2. ZASOBY	14
2.1 Ludność.....	14
2.2 Zasoby przyrodnicze (wody, gleby, lasy, ukształtowanie terenu),.....	16
2.3 Zasoby kulturowe (zabytki architektury, kultura ludowa).....	17
2.4. Zagospodarowanie przestrzenne	17
2.5. Infrastruktura instytucjonalna.....	22
2.6. Podstawy gospodarcze.....	23
3. STOPIEŃ AKTYWNOŚCI SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ.....	27
4. SYTUACJA FINANSOWA GMINY	27
III. STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIĄTKI.....	29
1. MOCNE STRONY (ATUTY) GMINY	29
2. SŁABE STRONY GMINY (BARIERY ROZWOJU)	29
3. POLE MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY	30
4. PROPOZYCJE DZIAŁAŃ NA RZECZ ROZWOJU GMINY	32
5. PROPOZYCJE HIERARCHIZACJI ZADAŃ	32

I. STRATEGIA ROZWOJU GMINY - ZAŁOŻENIA OGÓLNE

1. Czym jest strategia rozwoju gminy ?

Strategia rozwoju gminy ujmuje główne cele i uwarunkowania jej rozwoju w **horyzoncie 10-15 lat**, w zmieniających się uwarunkowaniach wewnętrznych i zewnętrznych, przy czynnym uczestnictwie aktorów publicznych i prywatnych, którzy pomagają w wyborze najlepszej strategii rozwoju oraz są istotnymi uczestnikami jej realizacji.

Celem opracowania strategii układu lokalnego jest przygotowanie takiego **własnego** dokumentu władzy lokalnej, dzięki któremu będzie ona mogła racjonalnie organizować swoje przyszłe działanie. Dlatego też w strategii dominujące miejsce powinny zająć te przedsięwzięcia, które władza lokalna może sama podjąć, i za które może odpowiadać. W szczególności, strategia nie powinna przeradzać się w „koncert życzeń” skierowanych pod adresem podmiotów mało zależnych lub całkowicie niezależnych od gminy (np. władz wyższego szczebla, sąsiednich gmin, przedsiębiorstw, inwestorów). Jedyny uprawniony sposób odwoływania się do działalności takich podmiotów polega na wariantowym ujęciu typu: *jeżeli coś się stanie (np. zostanie zbudowana autostrada...), to na rozwoju gminy odbije się o w następujący sposób...*.

Strategia powinna stać się podstawą prowadzenia właściwej polityki przez poszczególne podmioty działających na scenie lokalnej, a w szczególności przez władze publiczne. Podstawą strategii rozwoju gminy powinno być założenie **maksymalnego wykorzystania wewnętrznych zasobów oraz potencjału miejscowych podmiotów, jak również korzyści położenia**. Strategia powinna zatem zostać oparta o dokładne rozpoznanie istniejących zasobów gminy i walorów jej lokalizacji.

Strategia rozwoju gminy jest programowaniem przyszłego działania. Istotą strategii jest hierarchizacja celów, ponieważ nigdy nie ma możliwości jednoczesnej realizacji wszystkich potrzeb. W pierwszym rzędzie należy realizować cele ułatwiające przyszły rozwój.

2. Opis metodologii opracowania strategii

Budowa strategii jest procesem *iteracyjnym*, tzn. występują w nim „powroty” do etapów wcześniejszych. Umożliwia to stałą weryfikację powziętych założeń, w szczególności zaś konkretyzację wstępnych celów rozwoju, „przykrojenie” ich do realnych możliwości, jak również wprowadzanie zmian na podstawie pogłębionych analiz.

2.1. Cele strategiczne

W najogólniejszym ujęciu, wynikającym z generalnych prawidłowości rozwoju dokonującego się w nowych warunkach gospodarowania w układach terytorialnych, główne cele strategii gminy można sformułować następująco:

1. Ograniczenie szkodliwych skutków poprzedniego modelu rozwoju w tym poprawa *jakości środowiska życia mieszkańców*.
2. Tworzenie *wysokiej jakości miejsc pracy*, co, z jednej strony, stwarza korzystny klimat gospodarczy, a więc przyczynia się do dynamizacji rozwoju, z drugiej zaś bezpośrednio prowadzi do pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców.
3. Uzyskanie *stabilności gospodarczej*. Będzie to możliwe, jeżeli w strukturze gospodarczej gminy dziedziny o stabilnym popycie krajowym i

zagranicznym oraz wysokiej dynamice wzrostu uzyskają znaczącą pozycję.

4. Stworzenie **dogodnych warunków osadnictwa** dla osób poszukujących w danej gminie lepszych środowiskowych warunków do życia.

W ocenie potencjału rozwojowego gminy szczególną rolę odgrywa określenie tych elementów jej struktury społeczno-gospodarczej, które mogą stać się **względnie konkurencyjne** w szerszym układzie przestrzennym: regionalnym, krajowym, a nawet międzynarodowym. Tylko te układy terytorialne, które będą zdolne do uzyskania - i utrzymania - przewagi konkurencyjnej, zdołają zapewnić sobie możliwości niezakłóconego rozwoju.

Rolą władz publicznych jest dostrzeganie i wykorzystywanie szans, które pojawiają się w danym miejscu i czasie - i które, jeżeli nie zostaną podjęte - znikają. Dlatego też w strategii rozwoju układu lokalnego konieczne jest wskazanie zestawu **szans**, jakie mogą stać przed gminą, jak również miejscowych warunków, które należy spełnić, by szanse te mogły zostać wykorzystane.

2.2. Czynniki endo- i egzogenne

Wśród wstępnych hipotez odnośnie do celów rozwoju należy wskazać na rolę **czynników endo- i egzogennych**. Można postawić tezę, że znaczna większość układów lokalnych Polski będzie rozwijać się głównie w oparciu o endogenne czynniki rozwoju. Wynika to z faktu, iż zakres bezpośredniej ingerencji państwa w sferę gospodarki będzie stopniowo malał, co będzie przejawiało się w ograniczaniu roli państwa jako właściciela majątku produkcyjnego, pracodawcy, inwestora. Również pośrednie oddziaływanie państwa na procesy rozwoju - w tym rozwoju lokalnego - będzie stopniowo przesunąć się ku wpływaniu na decyzje autonomicznych podmiotów gospodarczych i samorządowych władz lokalnych, a w przyszłości także regionalnych.

Nie można więc uzależniać programów rozwoju gminy od dostępności środków, które „przyplyną” z zewnątrz (np. z kasy państwowej) jako „należne” danemu układowi

zagranicznym oraz wysokiej dynamice wzrostu uzyskają znaczącą pozycję.

4. Stworzenie **dogodnych warunków osadnictwa** dla osób poszukujących w danej gminie lepszych środowiskowych warunków do życia.

W ocenie potencjału rozwojowego gminy szczególną rolę odgrywa określenie tych elementów jej struktury społeczno-gospodarczej, które mogą stać się **względnie konkurencyjne** w szerszym układzie przestrzennym: regionalnym, krajowym, a nawet międzynarodowym. Tylko te układy terytorialne, które będą zdolne do uzyskania - i utrzymania - przewagi konkurencyjnej, zdołają zapewnić sobie możliwości niezakłóconego rozwoju.

Rolą władz publicznych jest dostrzeganie i wykorzystywanie szans, które pojawiają się w danym miejscu i czasie - i które, jeżeli nie zostaną podjęte - znikają. Dlatego też w strategii rozwoju układu lokalnego konieczne jest wskazanie zestawu **szans**, jakie mogą stać przed gminą, jak również miejscowych warunków, które należy spełnić, by szanse te mogły zostać wykorzystane.

2.2. Czynniki endo- i egzogenne

Wśród wstępnych hipotez odnośnie do celów rozwoju należy wskazać na rolę **czynników endo- i egzogennych**. Można postawić tezę, że znaczna większość układów lokalnych Polski będzie rozwijać się głównie w oparciu o endogenne czynniki rozwoju. Wynika to z faktu, iż zakres bezpośredniej ingerencji państwa w sferę gospodarki będzie stopniowo malał, co będzie przejawiało się w ograniczaniu roli państwa jako właściciela majątku produkcyjnego, pracodawcy, inwestora. Również pośrednie oddziaływanie państwa na procesy rozwoju - w tym rozwoju lokalnego - będzie stopniowo przesuwane ku wpływaniu na decyzje autonomicznych podmiotów gospodarczych i samorządowych władz lokalnych, a w przyszłości także regionalnych.

Nie można więc uzależniać programów rozwoju gminy od dostępności środków, które „przyplyną” z zewnątrz (np. z kasy państwowej) jako „należne” danemu układowi

lokalnemu. Programy te będą opierać się na identyfikacji czynników pobudzających wzrost gospodarczy i zmiany strukturalne oraz na pomysłach jak najbardziej efektywnego wykorzystania tych czynników.

2.3. Instytucje, infrastruktura

Za szczególnie istotny element strategii rozwoju gminy należy uznać **wspomaganie instytucjonalnego zaplecza gospodarki** (w tym zaś korzystne oddziaływanie na kapitał ludzki, wspomaganie tworzenia instytucji obsługi biznesu, estetyzacja miasta i wsi, promocja i marketing, *public-private partnerships*; współpraca międzygminna itp). Wielokierunkowa, precyzyjnie adresowana i konstruowana **promocja walorów gminy powinna stać się jednym z najbardziej efektywnych instrumentów jej rozwoju.**

Jednym z głównych aspektów proponowanej strategii powinny stać się sugestie dotyczące metod wspierania i promowania miejscowej przedsiębiorczości. Szczególnie skutecznym sposobem przełamywania barier rozwoju przedsiębiorczości jest poprawa stanu **lokalnej infrastruktury technicznej** (inwestycje w rozwój telekomunikacji, dróg, sieci elektrycznej, gazowej, wodociągowej, komunikacji masowej).

3. Diagnoza, prognoza, scenariusze

Budowa **strategii rozwoju** sprowadza się do odpowiedzi na trzy podstawowe pytania, występujące we wzajemnym powiązaniu sekwencyjnym (należy pamiętać jednak, że - jak wspomniano - nie jest to sekwencja „jednorazowa”, lecz proces iteracyjny):

1. W jakim punkcie na ścieżce rozwoju znajduje się gmina? Jest to faza **diagnostyczna**.
2. Gdzie powinna się znaleźć w określonym momencie (za 10 -15 lat)? W fazie tej zostaje zarysowany **stan docelowy**.

3. W jaki sposób osiągnąć pożądany stan? Jest to właściwa strategia rozwoju, która będzie zawierać opis poszczególnych **stanów pośrednich**, **środki ich osiągnięcia** oraz wskazanie na punkty w czasie, w których powinny one wystąpić.

Celem fazy diagnostycznej powinno być przedstawienie **dynamicznego bilansu korzystnych i niekorzystnych cech gminy** i na tym tle identyfikacja jej głównych „**przewag konkurencyjnych**” oraz barier przeszkadzających w ich pełnym rozwinięciu i wykorzystaniu.

Na podstawie tak zestawionych informacji powinna zostać sporządzona ogólna ocena gminy z punktu widzenia jej **walorów jako środowiska dla nowej działalności gospodarczej i jako pożądanego miejsca zamieszkania**. Służyć temu powinien bilans cech korzystnych i niekorzystnych układu lokalnego, ocenionych z punktu widzenia współczesnych światowych i krajowych tendencji rozwoju i relacji gminy z szeroko ujmowanym otoczeniem. Pomocna w tym względzie będzie próba spojrzenia na układ lokalny niejako „z zewnątrz”, oczami potencjalnego inwestora i mieszkańca, którzy analizują miejscowe warunki gospodarowania czy zamieszkania z punktu widzenia swoich preferencji. Z drugiej jednak strony, to spojrzenie zewnętrzne nie powinno przesłonić **własnych preferencji władz samorządowych i społeczności lokalnych**, które w wielu przypadkach mogą być sprzeczne z oczekiwaniami potencjalnych, zewnętrznych użytkowników walorów i zasobów danego układu lokalnego.

4. Ścieżka dojścia - programy

Program opracowywania strategii uwzględni sposób dochodzenia do stanu docelowego, a więc będzie zawierać sugestie nt. zakresu i sekwencji działań władz publicznych. W fazie tej zostanie określony zestaw przedsięwzięć kluczowych z punktu widzenia strategii. Będzie ona zawierać podział celów na takie, które dadzą się zrealizować dzięki bardziej racjonalnemu wykorzystaniu potencjału już istniejącego, oraz na takie, które wymagają podjęcia nowych inwestycji lub nowych działań o charakterze organizacyjnym.

„Produktem” końcowym strategii będzie opracowanie zestawu konkretnych programów, opisujących praktyczne działania, które powinny być podjęte przez właściwe instytucje czy organizacje. Np. wskazanie osoby bądź instytucji odpowiedzialnej, źródeł finansowania, dyskusja ewentualnych rozwiązań alternatywnych. Część zawierająca wytyczne dla gminy w zakresie realizacji jej zadań własnych będzie składała się z następujących części:

STRATEGIA ROZWOJU GMINY

1. Mocne strony (*atuty*) gminy - możliwości ich wykorzystania.
2. Słabe strony gminy (*bariery rozwoju*) - możliwości ograniczania niekorzystnych czynników.
3. Pole możliwości rozwoju gminy (*wybory konieczne i alternatywne*).
4. Propozycje działań na rzecz rozwoju gminy.
5. Propozycje hierarchizacji zadań.

Nie jest możliwe opracowanie strategii bez ścisłej współpracy zespołu ekspertów zewnętrznych z władzami lokalnymi. W szczególności, udział władzy lokalnej jest niezbędny przy zbieraniu i porządkowaniu materiałów do opracowania diagnozy. Ponadto, jest oczywiste, że strategia przygotowana całkowicie poza środowiskiem lokalnym, w sposób niejako narzucony z zewnątrz, nie miałaby szans powodzenia. Dlatego też w każdej fazie budowy strategii rozwoju układu lokalnego przedstawiciele

-9-

władz i elit lokalnych powinni brać czynny udział, konsultując ustalenia poszczególnych faz analiz. W etapie końcowym zaproponowana strategia powinna uzyskać - po fazie dyskusji - akceptację samorządu lokalnego.

II. PODSTAWY ROZWOJU GMINY

1. Ogólna charakterystyka gminy

Otoczenie gminy

Chociaż gmina stanowi względnie domknięty układ gospodarczy i społeczny, jej otoczenie może ułatwiać bądź utrudniać procesy rozwojowe. Z tego też względu warto przytoczyć w największym skrócie ocenę szans rozwojowych województwa olsztyńskiego.

Województwo olsztyńskie położone jest w północno-wschodniej części Polski i obejmuje część dawnych Prus Wschodnich. Po reformie z 1975 r. jest zdeintegrowanym i jest w znacznym stopniu sztucznym tworem administracyjnym.

Wśród mocnych stron województwa olsztyńskiego można wymienić przede wszystkim¹.

- Stosunkowo czyste środowisko, ponieważ zanieczyszczenie powietrza w miastach powyżej 20 tys. mieszkańców jest w granicach normy.
- Obfitość lasów i wód. W przeciwieństwie do innych obszarów Polski zagrożonych suszą, zasoby wód gruntowych są pięciokrotnie wyższe niż aktualne zapotrzebowanie.

¹Wykorzystano niektóre informacje w opracowaniu *Rozwój regionalny województwa olsztyńskiego - inwentaryzacja*. Dokument został przygotowany przez SwedFarm, Olsztyn, styczeń 1997.

- Dostępność gruntów znajdujących się w dyspozycji Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.
- Niezłe położenie względem szlaków komunikacyjnych, a przede wszystkim drogi [7] Warszawa - Gdańsk z odgałęzieniem [51] w Olsztynku przez Olsztyn do Kaliningradu.
- Lotnisko międzynarodowe w Szymanach koło Szczytina.
- Zasoby turystyczne, niska gęstość zaludnienia (63 osoby km², połowa średniej krajowej), unikatowy krajobraz jeziorny oraz wysokiej klasy zabytki - zamki gotyckie.

Do słabych stron województwa zaliczyć należy:

- Znaczny stopień zanieczyszczenia wód powierzchniowych wskutek nasilającej się presji antropogenicznej (rolnictwo i przemysł oraz ścieki komunalne, szczególnie na obszarach wiejskich).
- Archaiczny system dróg o bardzo niskich parametrach technicznych, nawet droga [7] nie spełnia wymogów drogi szybkiego ruchu, a jedynie zaliczyć ją można do klasy III, pozostałe drogi krajowe znajdują się w klasie V. Stan utrzymania większości dróg jest zły.
- Brak bazy turystycznej o międzynarodowym standardzie.
- Mało wydajne, tradycyjne rolnictwo osiągające szczególnie w hodowli, która powinna być specjalizacją województwa, wyniki poniżej średniej krajowej.
- Niskie kwalifikacje siły roboczej oraz nieadekwatny system kształcenia na wszystkich poziomach.

- Brak podmiotowości regionu (władze województwa nie są wybierane w powszechnym głosowaniu) co uniemożliwia realizację strategii rozwoju. Brak jest koncepcji organizacji szkolnictwa, turystyki i rolnictwa.

Obok turystyki ważnym elementem rozwoju województwa jest zaangażowanie kapitału zagranicznego w przemyśle. Do flagowych przedsiębiorstw należy fabryka opon „Stomil” (zakupiona przez firmę Michelin), która zajmuje 29 miejsce w branży oponiarskiej na świecie. Kolejne inwestycje to branża paszowa (Central Soya, Holandia), drób (Jerome Food, USA) i meble (MM Niemcy).

Poważnej restrukturyzacji wymaga rolnictwo. Głównym kierunkiem produkcji rolnej powinna być hodowla bydła oraz drobiu.

Województwo olsztyńskie w ostatnich latach korzystało z pomocy Programu PHARE („Struder”, „Rapid”). W rolnictwie i rybołówstwie zaangażowana jest instytucja pod nazwą FAPA. Działa tu także Polsko-Szwajcarski Program Regionalny. Gminy mogą korzystać ze środków pomocowych dla wspierania swojego rozwoju.

Niemal wszystkie wymienione wyżej pozytywne i negatywne cechy obecne są, choć z różnym nasileniem, w gminie. Chociaż gmina musi rozwijać się samodzielnie, to jednak związana jest silnie z losem województwa (i oczywiście kraju) toteż rozwój olsztyńskiego może zwrócić na sytuację w gminie.

1.1 Położenie gminy

Gmina Świątki położona jest w środkowej części województwa olsztyńskiego, w odległości ok. 30 km od stolicy regionu i sąsiaduje z gminami: Morąg, Lubomino, Miłakowo, Dobre Miasto, Łukta, Dywity oraz Jonkowo. Przez siedzibę gminy przebiega droga wojewódzka [530] Dobre Miasto - Łukta - Ostróda. Droga ta łączy drogi krajowe [7] Warszawa-Gdańsk i [51] Olsztyn - Bezledy (przejście graniczne) - Kaliningrad. Północną część gminy przecina droga krajowa [529] Miłakowo-Dobre Miasto.

Gmina, a szczególnie jej siedziba leży poza głównymi szlakami komunikacyjnymi województwa, a dojazd do Olsztyna, mimo niewielkiej odległości wymaga cofnięcia się do Dobrego Miasta (do drogi krajowej [51]) lub przejazdu drogami lokalnymi o niskich parametrach i złym stanie technicznym.

Z punktu widzenia fizjografii gmina położona jest w północnej części pojezierza olsztyńskiego, w strefie ścierania się klimatu morskiego i kontynentalnego, który charakteryzuje się niskimi rocznymi temperaturami, znaczną wilgotnością powietrza i wysokim poziomem opadów. Teren gminy jest falisty, miejscami pagórkowaty z wysokościami rzędu 100 -170 m. Przez teren gminy przepływa rzeka Pasłęka znajdująca się na tym odcinku w II klasie czystości.

Okres wegetacji roślin, od maja do września jest stosunkowo krótki, krótszy niż w Polsce południowej i zachodniej.

Wieś została założona przed 1342 r.

1.2 Wielkość

Gmina zajmuje powierzchnię 163,8 km², na której zamieszkuje 4300 osób, co daje przeciętną gęstość zaludnienia ok. 26 osób/km². W porównaniu do przeciętnej gęstości zaludnienia Polski (121,1 km²) jest ono prawie pięciokrotnie mniejsze.

Ludność jest dość silnie rozproszona zamieszkując 21 miejscowości, z których 13 to wsie sołeckie. W siedzibie gminy mieszka 983 osób tj. 23% ogółu populacji. Większe wsie, liczące ponad 200 mieszkańców to: Brzydowo, Gołogóra, Kwiecewo, Różynka, Skolity i Włodowo.

1.3 Główne funkcje

Brak większych jezior oraz bardzo niska lesistość (1600 ha tj. ok. 10% powierzchni gminy) nie daje podstaw do rozwoju turystyki. Na obszarze gminy brak jest też większych zakładów przemysłowych, tak więc główną funkcją jest rolnictwo.

Tabela 1. Struktura zawodowa ludności Świątki

Wyszczególnienie	Liczba	%
Ludność w wieku produkcyjnym	2400	100,0
Bezrobotni	556	23,2
Ludność czynna zawodowa	1844	100,0
Pracujący w przemyśle	419	22,7
Pracujący w rolnictwie	830	45,0
Pracujący w usługach	595	32,3

2. Zasoby

2.1 Ludność

Gmina jest słabo zaludniona toteż jej potencjał ludnościowy jest stosunkowo niewielki. W latach 1990-1995 liczba ludności utrzymała się w zasadzie na tym samym poziomie, a nawet mimo ujemnego salda migracyjnego (w latach 1990-1995 -101) wzrosła o ok. 90 osób). Wynika to z wysokiego przyrostu naturalnego. Podstawowe wskaźniki demograficzne można scharakteryzować następująco:

Tabela 2. Podstawowe wskaźniki demograficzne

Cechy demograficzne	1990 r.		1993 r.		1995 r.	
	L.	%	L	%	L	%
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	1320	28,9	1449	33,5	1400	32,5
Ludność w wieku produkcyjnym	2349	55,7	2368	54,8	2400	55,9
Ludność w wieku poprodukcyjnym	481	11,4	503	11,7	500	11,6
L. nieprod./L.produc.	79		82		79	
Małżeństwa/1000 M.	9,2		5,6		5,0	
Urodzenia żywe/1000 M.	15,2		19,3		14,0	
Zgony/1000 M.	7,6		9,9		8,6	
Przyrost naturalny/1000 M	7,6		9,4		5,4	

W gminie występuje niewielka (ok. 100 osób) nadwyżka mężczyzn.

Poziom wykształcenia ludności jest stosunkowo niski. W gminie mieszka ok. 70 osób z wyższym wykształceniem czyli ok. 2% w stosunku do liczby ludności powyżej 15 lat.

Bezrobocie w gminie jest dość duże i wynosi ok. 25% zawodowo czynnych. Ogółem liczba osób bezrobotnych wynosi 556 i w porównaniu do 1994 r., kiedy bezrobocie było największe zmalała o 113 osób. Należy podkreślić, że bezrobocie w Świątkach jest relatywnie mniejsze niż w sąsiednich gminach.

Głównym powodem bezrobocia jest upadek okolicznych PGR, które zatrudniały dużą liczbę, w tym zupełnie zbędnych pracowników. Skutki tego socjalnego zatrudnienia są nadal poważne.

Bezrobocie w tym rejonie Polski ma specyficzny charakter, ponieważ w większości są to robotnicy rolni, często dziedziczący zawód po ojcu, o bardzo niskim poziomie wykształcenia i kwalifikacji (z wyjątkiem lepiej wykwalifikowanych mechaników,

traktorzystów/kombajnistów). W środowisku tym występuje zjawisko nasilonego pijaństwa i alkoholizmu. Według miejscowych ekspertów znających miejscowy rynek pracy ok. 1/3 bezrobotnych rzeczywiście poszukuje pracy, ok. 1/3 poszukuje jej w celu uzyskania ponownego prawa do zasiłku, a 1/3 w ogóle nie chce pracować. Aktywność bezrobotnych w poszukiwaniu pracy i usiłowaniach poprawy swojej sytuacji jest bardzo mała.

Z tych specyficznych cech bezrobotnych w tym rejonie (brak kwalifikacji i niechęć do pracy) wynika paradoksalny fakt braku rąk do pracy w istniejących przedsiębiorstwach, które mają poważne kłopoty chcąc znaleźć wykwalifikowanego specjalistę.

Wydaje się, że specyficzne cechy populacji bezrobotnych robotników rolnych powodują, że główna troska państwa i gmin powinna być skierowana na kształcenie młodzieży, aby wyrwać ją z „dziedzicznego” bezrobocia, zapobiegając tym samym powstawaniu i utrwalaniu się skupisk podkultury biedy.

2.2 Zasoby przyrodnicze (wody, gleby, lasy, ukształtowanie terenu),

Gmina nie posiada atrakcyjnych zasobów przyrodniczych, zaledwie ok. 10% powierzchni gminy pokryte jest lasem, występują wprawdzie jeziora, ale są one nieliczne i niewielkie. Największe jezioro Sunia ma 112 ha powierzchni, a Skolickie jedynie 39 ha, poza tym występują niewielkie jeziorka w rejonie wsi Włodowo i Brzydowo. Jezioro Sunia znajduje się w II klasie czystości i jest silnie przeżyźnione.

Przez teren gminy na stosunkowo niewielkim odcinku przebiega rzeka Pasłęka, która jest potencjalnie atrakcyjnym szlakiem spływów kajakowych, aż do Zalewu Wiślanego. Na obszarze gminy znajduje się strefa krajobrazu chronionego, w której spotyka się ostoję Bobrów. Mimo tego zasoby przyrodnicze gminy są niewielkie i nie stwarzają warunków do rozwoju turystyki.

Rozwój lokalny jest to zespół oddolnych działań społeczności, przedsiębiorstw, władz samorządowych i innych instytucji mających na celu poprawę sytuacji gospodarczej i warunków życia w gminie. Podstawą rozwoju lokalnego jest waloryzowanie i wykorzystanie własnego potencjału: zasobów przyrodniczych, ludzkich oraz istniejącego zainwestowania rolniczego, przemysłowego i komunalnego.

2.3 Zasoby kulturowe (zabytki architektury, kultura ludowa)

Na obszarze gminy znajdują się niewielkie zasoby kulturowe. W Kwiecewie jest kościół z końca XVII w. Nieco starszy kościół z XVI w. spotkać można w Skolitach. We wnętrzu znajduje się kilka barokowych ołtarzy. W niektórych wsiach, np. we Włodowie znajduje się chałupa ryglowa z XIX w. W kilku wsiach (Brzydowo, Komalwy, Kwiecewo itd.) znajdują się podworskie parki objęte ochroną konserwatorską.

2.4. Zagospodarowanie przestrzenne

2.4.1. Poziom i stan zainwestowania: infrastruktura techniczna

Drogi

Na obszarze gminy znajduje się 132 km dróg, w tym 78 km t.j 59% to drogi utwardzone. Parametry techniczne dróg głównych są niskie, a ich stan nie najlepszy.

Zaopatrzenie w wodę

Długość wodociągów w gminie wynosi ok. 40 km. Z ujęć komunalnych zaopatrywane są następujące miejscowości: Świątki, Brzydowo, Worławki, Kwiecewo, Włodowo, Skolity, Gołogóra. Z sieci wodociągowej korzysta ok. 600 gospodarstw domowych tj.

ok. 55 % ogółu gospodarstw. Mieszkańcy 6 innych miejscowości zaopatrują się wodę z wodociągów będących własnością Agencji Rolnej Skarbu Państwa, korzysta z nich ok. 100 rodzin.

Woda ze wszystkich ujęć jest ponadnormatywnie zanieczyszczona związkami żelaza i manganu, wymagane jest więc trójstopniowe uzdatnianie wody.

Wodociągów pozbawiona jest jeszcze tylko Różynka, ale wodociąg tranzytowy będzie doprowadzony do niej jeszcze w tym roku.

Wodociągi komunalne są w dobrym stanie technicznym, natomiast należące do AWRSP w znacznie gorszym. W gminie nie występują bariery zaopatrzenia w wodę.

Gospodarka odpadami

Wysypisko śmieci znajduje się w miejscowości Kalisty, jest to wysypisko prowizoryczne, przeznaczone do likwidacji. Wspólnie z gminami Lubomino i Dobre W 1998 r. przewidziana jest budowa nowego wysypiska w Zardenikach. Ma to być wspólna inwestycja z sąsiednimi gminami Dobre Miasto oraz Lubomino. Napotyka ona jednak na opór niektórych mieszkańców wsi znajdujących się w sąsiedztwie przyszłej lokalizacji.

Dotychczas gromadzenie odpadów odbywało się w sposób niezorganizowany. Obecnie wywozem śmieci zajmuje się Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej z Olsztyna, które obsługuje 130 gospodarstw domowych tj. ok. 10 % ogółu gospodarstw z 5 wsi. Wywozem nieczystości płynnych zajmuje się działająca przy Urzędzie Gminy grupa transportowo-drogowa.

Na terenie gminy znajduje się oczyszczalnia ścieków w Świątkach. Jest to oczyszczalnia biologiczno-mechaniczna o przepustowości 300 m³ na dobę. Budowa sieci kanalizacyjnej realizowana jest etapami. Obecnie do oczyszczalni odprowadzane są ścieki z wielorodzinnego osiedla mieszkaniowego (112 mieszkań) oraz z przedszkola,

budynku urzędu gminnego i 6 budynków jednorodzinnych. W sumie oczyszczalnia obsługuje ok. 50% mieszkańców Świątek, pozostałe wsie nie są skanalizowane.

Budowa wodociągów, którym nie towarzyszy sieć kanalizacyjna powinna być zabroniona, ponieważ posiadanie wodociągu powoduje dziesięciokrotny wzrost zużycia wody w gospodarstwie, co prowadzi do katastrofalnego zanieczyszczenia gruntów, cieków wodnych oraz wód podziemnych. Powoduje to nie tylko straty dla środowiska, ale w dłuższym okresie czasu także dla samych zainteresowanych.

Gospodarka cieplna

Jedynie cztery budynki tj. 112 mieszkań administrowanych przez Spółdzielnię Mieszkaniową „Jedność” zasilane są w ciepło z kotłowni osiedlowej. Kotłownia wyposażona jest w dwa nowoczesne piece, natomiast piec do ciepłej wody jest stary, w złym stanie technicznym. Sieć ciepłownicza i dwa wymienniki są również w złym stanie technicznym.

Telekomunikacja

W gminie zainstalowana jest centrala telefoniczna „Pentaconta” o pojemności 400 numerów. Do sieci jest obecnie przyłączonych 254 abonentów. W sumie 231 gospodarstw domowych tj. ok. 20% posiada telefony. Abonenci rozłożeni są nierównomiernie na obszarze gminy. Największe skupisko telefonów znajduje się we wsiach: Świątki, Worławki, Gołogóry i Skolity. Pozostałe miejscowości mają po 1-2 telefony. Wobec bardzo szybkiego rozwoju telefonii komórkowej i innych rodzajów telefonii radiowej rozbudowa sieci kablowej na obszarach rozproszonego osadnictwa wiejskiego nie wydaje się celowa.

Elektryczność

Gmina zlokalizowana jest między dużymi węzłami energetycznymi. Przez jej obszar przebiegają 2 linie 400kV oraz 110kV. Pomimo braku na terenie gminy głównej

stacji zasilającej WN 110kV, jej położenie w systemie energetycznym daje dużą stabilność zasilania.

Gaz

Na obszarze gminy nie ma obecnie sieci gazowej. Na północ od gminy przebiega jednak linia gazociągu wysokiego ciśnienia. W miejscowości Wilczkowo została wybudowana wspólnie z gminą Lubomino stacja redukcyjna gazu. Została opracowana koncepcja gazyfikacji gminy oraz dokumentacja magistrali doprowadzającej gaz do kilku wsi. Ze względu jednak na koszty tego przedsięwzięcia inwestycja została odłożona na późniejsze lata.

Podstawową zasadą działania samorządu lokalnego jest inwestowanie w przyszłość, tak aby stwarzać podstawy dla pełniejszego zaspokajania potrzeb społeczności.

2.4.2 Infrastruktura społeczna

Ochrona zdrowia

W terenie gminy znajduje się jeden ośrodek zdrowia, w którym pracują lekarz ogólny i stomatolog, zatrudnione są też 4 pielęgniarki. W budynku ośrodka znajduje się prywatna apteka.

Szkolnictwo

W gminie znajduje się 1 przedszkole w Świątkach mające 90 miejsc. Obecnie do przedszkola uczęszcza 64 dzieci.

W gminie są trzy szkoły ośmioklasowe oraz czteroklasowa szkoła w Skolitech.

Tabela 3. Szkolnictwo w gminie Świątki

Szkoły	Liczba Oddziałów	Liczba Uczniów	Liczba nauczycieli	Koszt utrzymania jednego ucznia
Świątki	17	382	32	1555
Brzydowo	8	112	13	2048
Kwiecewo	8	110	12	1856
Skolity	2	35	4	-
Ogółem	35	639	61	1693

Średnia liczba uczniów przypadająca na 1 nauczyciela w gminie wynosi ok. 10 a więc jest bardzo mała, podczas gdy w Brzydowie i Kwiecewie jeszcze mniej, bo 9. Średni koszt utrzymania jednego ucznia w Świątkach wynosi ok. 1555 zł, podczas gdy w Brzydowie 2048 zł czyli jest o blisko 500 zł wyższy. Biorąc pod uwagę, że koszt dojazdu jednego ucznia do szkoły w siedzibie gminy wynosi ok. 282 zł, to likwidacja szkoły we Brzydowie przyniosłaby oszczędności rzędu 24 tys. zł rocznie². Ponadto liczba nauczycieli zatrudniona w gminie jest znacznie wyższa niż np. w sąsiednich gminach, Dobrym Mieście i Łukcie, gdzie na 1 nauczyciela wypada 15 uczniów. Przyjmując ten wskaźnik, nadmierne zatrudnienie można szacować na ok. 20 nauczycieli. W przypadku ograniczenia zatrudnienia w oświacie można by uzyskać oszczędności rzędu 240 000 zł rocznie (1000 zł x 12 miesięcy x 20 nauczycieli). Utrzymywanie szkoły w Skolitych jest oczywiście zarówno ekonomicznie jak i społecznie całkowicie nieopłacalne.

Przeciętny koszt dowozu jednego ucznia do szkoły w siedzibie gminy wynosi rocznie 282 zł

W gminie znajduje się ośrodek kultury, który organizuje przede wszystkim zajęcia z dziećmi w wieku szkolnym oraz z młodzieżą. Pracuje w nim jedna osoba.

²Porównano koszt utrzymania jednego ucznia w małej szkole z kosztem utrzymania ucznia w szkole w Świątkach, powiększonym o koszty dojazdu z miejsca zamieszkania do Świątek.

W gminie są dwie biblioteki publiczno-szkolne (Świątki i Kwiecewo) i Dysponują zasobem bibliotecznym liczącym 17.536 tomów. W bibliotekach zarejestrowanych jest ok. 900 czytelników, co stanowi 20% ogółu mieszkańców.

Urządzenia sportowe

W gminie znajduje się kilka boisk do piłki nożnej. Nie ma natomiast w ogóle sal gimnastycznych.

Zasoby mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe w Świątkach wynoszą 13.795 m², liczba izb 765. Ponad połowę (53%) stanowi zabudowa wielorodzinna, zabudowa jednorodzinna 22%, a zagrodowa - 25%. Zaludnienie mieszkań w Świątkach wynosi ok. 1 osoby na izbę.

Gmina posiada w Świątkach 27 działek (woda, kanalizacja, energia elektryczna) o pow. 0,03 do 0,09 ha. Dotychczas sprzedano 4 działki.

2.5. Infrastruktura instytucjonalna

W gminie znajduje się Bank Spółdzielczy . Fundusze własne banku wynoszą 240 tys. zł, stan lokat 1,9 mln., a udzielone kredyty 1,5 mln. Są to przede wszystkim kredyty preferencyjne dla rolników. Bank ten połączył się z bankami spółdzielczymi w Łukcie i Jonkowie, zwiększając swoje bezpieczeństwo finansowe i zakres działalności kredytowej.

W gminie nie działają żadne partie polityczne. Wśród organizacji społecznych można wymienić Ludowe Zespoły Sportowe i Ochotniczą Straż Pożarną?

Gmina należy do Stowarzyszenia Gmin Mazurskich.

Gmina współpracuje z sąsiadami: Dobrym Miastem (służba zdrowia, policja, wodociągi i odpady komunalne), z Lubominem (wodociągi i odpady komunalne) i Jonkowem (wodociągi).

Władze gminy są ustabilizowane, wójt pełni swoją funkcję drugą kadencję.

2.6. Podstawy gospodarcze

2.6.1 Przemysł

W gminie Świątki działają dwa większe zakłady produkcyjne.

Tabela 4. Przedsiębiorstwa przemysłowe działające w gminie Świątki

Nazwa przedsiębiorstwa i rodzaj działalności	Liczba zatrudnion.	Wartość prod. w 1996 w zł	Właściciel
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „EKA” -wyroby cukiernicze	25	ok. 1 mln. zł	Krzysztof Wiśniewski i inni.
Spółka „Migro” - napoje	39	9,6	sp. zoo

Ogółem w przemyśle zatrudnione są 64 osoby.

Przedsiębiorstwo „Migro” zlokalizowane we wsi Kalisty, istnieje od 1995 roku i produkuje napoje gazowane oraz niegazowane, a także przeprowadza remonty linii produkcyjnych do rozlewu napoi. W sezonie firma zwiększa zatrudnienie o ok. 30-40 osób. W planach rozwoju firmy do 1999 r. zakłada się wzrost zatrudnienia do 60-70 osób.

We wsi Kłobia działa druga firma **„Eka”** produkująca wyroby cukiernicze (wafle, pierniki, rurki itp). Planuje niewielki wzrost zatrudnienia do ok. 40 osób.

2.6.2 Rolnictwo

Powierzchnia użytków rolnych wynosi 12.700 ha (78%)³, gruntów ornych 9240 ha (73%), zaś łąk i pastwisk (użytków zielonych) 3460 (27%). Większość gruntów ornych to gleby średnie i słabe, które są zaliczone do klas IV - VI. jedynie ok. 3600 ha to gleby klas I-III. Rolnictwo jest silnie rozdrobnione a struktura wielkości gospodarstw pogorszyła się znacznie w ostatnich latach.

Tabela 5. Struktura wielkości gospodarstw rolnych

Wielkość	1990		1995	
	Liczba	%	Liczba	%
do 5 ha	173	35	182	38
5 - 10 ha	95	20	63	13
10 - 15	75	16	75	16
15 - 30	121	25	120	25
30 - 50	18	4	23	5
> 50 ha	-	-	12	3
Razem	482	100	475	100

W ciągu 5 lat liczba najmniejszych gospodarstw nieco wzrosła, jednocześnie pojawiła się nowa kategoria, gospodarstw dużych powyżej 50 ha. Struktura wielkości gospodarstw jest wyjątkowo niekorzystna, a rozdrobnienie jest znacznie większe niż w województwie olsztyńskim, gdzie gospodarstw do 5 ha jest tylko 4,2% (w kraju - 21,0%), a powyżej 50 ha - 19,8% (w kraju - 7,6%).

³ W stosunku do ogólnej powierzchni gminy.

Struktura własności rolnej przedstawia się następująco: 5103 ha użytków rolnych tj. 40 % jest własnością prywatną, 7594 ha stanowi własność państwową tj. 60 %, w tym 5297 ha tj. 70 % dzierżawionych jest osobom prywatnym. Agencja Własności rolnej Skarbu Państwa posiada jeszcze do zagospodarowania 2300 ha tj. 30%.

Ogółem wyłącznie w rolnictwie pracuje 830 osób, co daje zatrudnienie ok. 8 osób na 100 ha użytków rolnych. W porównaniu ze średnią ogólnopolską (ok. 20 osób na 100 ha) jest to nie wielkie zatrudnienie, które wynika z obecności dużych gospodarstw i sporej liczby niezagospodarowanej ziemi. W strukturze zasiewów przeważają zboża (ponad 70%) W porównaniu do 1990 r. nastąpił pewien spadek hodowli bydła z 3.900 sztuk do 3.226 w 1995 r. . Mleczność krów jest niska i wynosi 3200 l. Spadła również o ok. 50% produkcja żywca wołowego. Zanotowano również pewien spadek (ok. 20%) produkcji żywca wieprzowego. Pogłowie owiec jest niezbyt wielkie i wynosi 848 sztuk. Pogłowie drobiu jest niewielkie i wynosi 6000 sztuk.

2.6.3 Handel i usługi

Liczba placówek handlowych, w porównaniu z sąsiednimi gminami jest stosunkowo mała. Istnieje jeszcze Gminna Spółdzielnia, która prowadzi 7 sklepów, sieć handlową uzupełnia 16 sklepów prywatnych, w tym 7 w Świątkach. Sprzedażą środków do produkcji rolnej, materiałów budowlanych, i paliw zajmuje się firma prywatna „Rotex”. W Świątkach znajdują się następujące zakłady rzemieślnicze: fryzjerski, kowalski, naprawy sprzętu RTV, stolarski oraz mechaniki pojazdowej.

Tabela 6 Placówki handlowe i usługowe

Wyszczególnienie	Liczba zakładów		Liczba zatrudnionych	
	1990	1995	1990	1995
Ogółem, w tym	20	33	30	43
Naprawy sprzętu AGD	1	1	1	1
Rzemiosło	11	9	15	16
Handel	8	23	14	26

Świątki ze względu na słabo rozwinięty handel i rzemiosło pełnią jedynie ograniczone funkcje usługowe dla najbliższej okolicy.

Usługi mają więc charakter tradycyjny. Handel zaś, to także małe placówki, na ogół jednoosobowe o bardzo niskim standardzie.

2.6.4 Turystyka

Gmina ze względu na brak zasobów przyrodniczych i kulturowych nie ma w zasadzie funkcji turystycznych. We wsi Włodowo nad jeziorem o tej samej nazwie znajdują się dwa gospodarstwa agroturystyczne.

Strategia rozwoju gminy jest programowaniem przyszłego działania. Istotą strategii jest hierarchizacja celów, ponieważ nigdy nie ma możliwości jednoczesnej realizacji wszystkich potrzeb. W pierwszym rzędzie należy realizować cele ułatwiające przyszły rozwój.

3. Stopień aktywności społeczności lokalnej

W gminie zarejestrowanych jest kilka komitetów społecznych d/s gazyfikacji i telefonizacji gminy. Dzięki aktywności tych ostatnich komitetów założono telefony w Worławkach, Konradowie, Gołogórze i Skolitach. Działa także komitet d/s wodociągów w Różyńce.

Władze gminy współpracuje w różnym zakresie z gminami Dobre Miasto, Lubomino i Jonkowo

4. Sytuacja finansowa gminy

Sytuacja finansowa gminy należy do przeciętnych w Polsce i gorszych w województwie olsztyńskim.

Tabela 7. Budżet gminy w latach 1992-1995 w tysiącach PLN

Rok	Dochody	Wydatki	Dynamika wydatków*	Wydatki inwestycyjne	
				Liczba	%
1992	676	548	100	148	27
1993	877	854	156	223	26
1994	1.211	1.354	159	498	37
1995	1.918	1.666	123	224	13
1996	3.461**	3.106	186	186	6

*- Rok poprzedni = 100

** - w tym subwencja oświatowa: 993 (29%)

Dynamika wydatków była zbliżona do wskaźnika inflacji. Znaczny wzrost dochodów i wydatków w 1996 r. został spowodowany przejęciem szkół i przekazaniem gminie subwencji oświatowej. Po jej odjęciu realny wzrost wydatków wynosił 27 punktów, a więc był niemal równy wskaźnikowi inflacji. Nakłady inwestycyjne gminy

wynoszące w 1996 r. 186 tys. zł są minimalne. W 1995 r. były one mniejsze o 24 punkty niż w 1994 r. Największą pozycją wydatków gminy w 1996 r. była oświata i wychowanie, która pochłonęła 46% całości wydatków. Należy podkreślić, że wydatki gminy na ten cel przekroczyły subwencję oświatową o 445 tys. zł. Oznacza to, że subwencja oświatowa pokrywała jedynie 69 % wydatków przeznaczanych na ten cel.

Tak duże obciążenie gminy wydatkami na oświatę wskazuje na konieczność szukania oszczędności w tym dziale. Jak już wspomniano liczba nauczycieli w gminie w stosunku do liczby uczniów jest o 1/3 większa niż w gminach sąsiednich, ponadto utrzymywanie szkoły w Skolitach dla 35 uczniów jest całkowicie nieopłacalne.

III. STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIĄTKI

1. Mocne strony (*atuty*) gminy - możliwości ich wykorzystania

Poza słabym, znacznie rozdrobnionym i niedoinwestowanym rolnictwem gmina nie posiada w zasadzie żadnych zasobów. Dwa niewielkie przedsiębiorstwa produkcyjne, chociaż ważne dla gminy, nie będą w stanie nadać jej istotnych impulsów rozwojowych.

Pewne szanse rozwojowe ma siedziba gminy, w której znajdują się uzbrojone tereny pod budownictwo mieszkaniowe i usługi.

2. Słabe strony gminy (*bariery rozwoju*) - możliwości ograniczania niekorzystnych czynników

Na tle innych gmin gmina Świątki znajduje się w relatywnie gorszej sytuacji. W 1993 r. średnie dochody na mieszkańca wynosiły 203 zł, a wydatki 198 zł. Natomiast przeciętnie w województwie odpowiednio 278 i 282 zł, a w Polsce 190 i 189 zł. Tak więc gmina Świątki należy do przeciętnych w Polsce i biedniejszych w województwie olsztyńskim, co oczywiście stwarza poważną barierę finansową.

- ✎ Bariera finansowa ogranicza możliwości inwestycyjne, szczególnie jeżeli chodzi o modernizację i rozbudowę kanalizacji oraz gazyfikację miejscowości.
- ✎ Kolejną barierą rozwoju gminy jest jej peryferyjne położenie, z dala od głównych szlaków komunikacyjnych oraz niski standard i zły stan techniczny dróg przebiegających przez jej teren.
- ✎ Czynnikiem ograniczającym możliwości gminy są znaczne wydatki na pomoc socjalną dla bezrobotnych, którzy utracili prawo do zasiłku.

- ↳ Kolejną cechą gminy zmniejszającą jej szanse rozwojowe jest znaczne rozproszenie osadnictwa, w gminie jest 21 wsi i osad. Rozproszenie osadnictwa powoduje z kolei rozdrobnienie szkół. W gminie liczącej 4300 mieszkańców funkcjonują 4 szkoły. Powoduje to wzrost wydatków na oświatę (zatrudnienie zbyt wielu nauczycieli, utrzymanie budynków), a ponadto małe szkoły nie zapewniają odpowiedniego poziomu nauczania, co często ogranicza szanse życiowe uczęszczających do nich dzieci.
- ↳ Czynnikiem niekorzystnym jest nieporządek zarówno w Świątkach, jak w innych miejscowościach gminy.

3. Pole możliwości rozwoju gminy (wybory konieczne i alternatywne)

Świątki w porównaniu do sąsiednich gmin znajdują się w gorszej sytuacji i dysponują jedynie bardzo niewielkimi środkami na tworzenie warunków własnego rozwoju, dlatego też szczególnie ważne jest racjonalizowanie gospodarki finansowej, zarówno w sferze obsługi bieżącej ludności, jak i wydatków inwestycyjnych. Istnieją dwie możliwości uzyskania znacznych oszczędności.

W krótkim horyzoncie czasowym można uzyskać stosunkowo znaczne korzyści przez likwidację małych szkół i skupienie funkcji oświatowych w siedzibie gminy. Należy rozważyć możliwość rozbudowy szkoły w Świątkach, jeżeli obecny budynek nie mógłby pomieścić większej liczby uczniów. W pierwszej kolejności można zlikwidować szkołę w Skolitach, gdzie nie było naboru do pierwszej klasy. Do W rezultacie społeczność gminy uzyska podwójne korzyści: zmniejszenie nakładów i poprawienie wyników nauczania, ponieważ w większej, lepiej wyposażonej szkole, można poprawić standard nauczania. Należy podjąć działania wyjaśniające mieszkańcom korzyści z likwidacji małych szkół.

W długim horyzoncie czasowym drugim niezbędnym zabiegiem jest racjonalizacja osadnictwa przez jego skupienie w siedzibie gminy i trzech, czterech pozostałych, największych miejscowościach. Podstawowym instrumentem

powinien być w tym przypadku plan zagospodarowania przestrzennego wyznaczający obszary, na których będzie możliwe uzyskanie pozwolenia budowlanego.

Należy prowadzić efektywną politykę remontową dróg, to znaczy nie remontować dróg gruntowych, co jest przysłowiowym wyrzucaniem pieniędzy w błoto, ale sukcesywnie utwardzać i asfaltować odcinki dróg ważne z punktu widzenia gospodarczego rozwoju gminy.

Pole możliwości rozwoju gminy jest bardzo ograniczone i może polegać jedynie na zwiększeniu atrakcyjności miejscowości Świątki, jako potencjalnego, w przyszłości, miejsca dla lokalizacji działalności gospodarczej mieszkańców Olsztyna. Świątki mogą stać się także kiedyś zapleczem mieszkaniowym dla Olsztyna.

Wysiłek inwestycyjny gminy powinien być zatem skierowany na Świątki, nie należy więc rozdrabniać inwestycji na rozproszone wsie.

Gmina powinna nie tylko zniechęcać, przez zaniechanie inwestycji i ograniczanie wydawania pozwoleń budowlanych, do zamieszkiwania w odległych przysiółkach ale także, przy pomocy zachęt (np. oferowania działek budowlanych w siedzibie gminy), stymulować procesy koncentracji osadnictwa. Rozproszenie osadnictwa jest bowiem jednym z czynników najsilniej hamujących rozwój gminy.

Należy także w najbliższym czasie dążyć do zamknięcia szkół położonych poza siedzibą gminy. Powodować to może nie tylko lepsze wykorzystanie środków, ale także poprawę jakości nauczania.

Należy wykorzystywać bliskość miast, w których znajdują się szkoły ponadpodstawowe, oraz bliskość ośrodków akademickich, w celu promowania wykształcenia i zmiany jego niekorzystnej struktury.

Warto rozważyć możliwość przygotowania terenów (wytyczenie i uzbrojenie) celem oferowania ich na działalność gospodarczą i cele mieszkaniowe.

4. Propozycje działań na rzecz rozwoju gminy

- ↳ Dalsza skoncentrowana, w siedzibie gminy rozbudowa infrastruktury umożliwiająca przyciągnięcie inwestorów.
- ↳ Promocja Świątek jako względnie atrakcyjnego miejsca lokalizacji działalności gospodarczej.
- ↳ Władze gminy powinny propagować zmianę profilu produkcji rolnej i intensyfikację hodowli drobiu oraz bydła mlecznego.
- ↳ Estetyzacja wsi, a szczególnie Świątek jako swojego rodzaju wizytówki gminy.

5. Propozycje hierarchizacji zadań

Gmina ma pewne możliwości zwiększenia nakładów inwestycyjnych przez ograniczenie wydatków na nieracjonalną sieć szkół i zmniejszenie zatrudnienia nauczycieli.

Wysilek gminy powinien być skierowany przede wszystkim na:

1. Dokończenie kanalizacji Świątek. ✓
2. ✓ Rozbudowę infrastruktury, a szczególnie sieci gazowej w Świątkach.
3. Kanalizacja największych wsi wraz z budową 1, 2 oczyszczalni zagrodowych i dużych szamb (Łumpia, Brzydowo, Kwiecwo) skąd nieczystości byłyby wywożone do oczyszczalni ścieków w Świątkach.
4. Selektywna poprawa standardu dróg gminnych.

5. Organizację strefy drobnej wytwórczości i zastosowanie instrumentów wspierających tę wytwórczość.
6. Poprawę estetyki Świątek m.in. przez zaangażowanie do tych działań mieszkańców (wyjaśnianie celu działań, zachęty np. przez dostarczenie farby czy materiałów naprawy chodników ogrodzenia itp. ale także stosowanie kar za zaśmiecanie miejscowości).
7. Budowę hali sportowej w Świątkach.
8. Ufundowanie kilku stypendiów dla najlepszych uczniów.
9. Podjęcie starań o uzyskanie zasileń zewnętrznych ze środków pomocowych, funduszy ochrony środowiska itp.
10. Podjęcie działań na rzecz silniejszej integracji mieszkańców gminy i ich mobilizacji na rzecz wspólnych przedsięwzięć.